Erityisasiantuntija Joni Rehunen

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

HE 240/2021; HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI TYÖTTÖMYYSTURVALAIN VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan väliaikaisia muutoksia työttömyysturvalakiin.

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyysturvan omavastuuaika ei estäisi työttömyysetuuden maksamista. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että yritystoiminnan tuloa soviteltaessa tulot arvioitaisiin hakijan oman ilmoituksen perusteella, jos tuloissa on tapahtunut muutos koronaepidemian vuoksi. Yritystulojen sovittelua koskeva muutos on merkityksellinen erityisesti niiden yrittäjien kohdalla, jotka saavat etuutta yrittäjiä koskevan poikkeussäädöksen perusteella, jota hallitus esittää toisessa esityksessä (HE 239/2021).

Nyt esitettävät poikkeukset esitetään saatettavaksi voimaan samanlaisina kuin niitä on sovellettu aiemminkin epidemian aikana. Merkittävänä eroavaisuutena on se, että nyt ei esitetä muutoksia työttömyysturvan rahoitusperiaatteisiin, kuten keväällä 2020. Tuolloin valtio otti vastattavakseen omavastuuajalta maksettavien etuuksien rahoituksen kokonaisuudessaan.

Vaikutukset

Etuuden maksaminen työttömyysturvan omavastuuajalta parantaa etuudensaajien taloudellista asemaa. Esimerkiksi lomautetulla ansiopäivärahan saajalla työttömyysetuus paranisi keskimäärin 375 eurolla ja peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saavalla noin 168 eurolla verrattuna tilanteeseen, jossa omavastuuaika otettaisiin.

Esitetyt muutokset lisäisivät työttömyysturvamenoa arviolta noin 10 miljoonalla eurolla. Valtion osuus lisääntyisi noin 5,6 miljoonalla eurolla, Työllisyysrahaston osuus noin 3,9 miljoonalla eurolla ja työttömyyskassojen 0,5 miljoonalla eurolla.

Valtion vuoden 2022 ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä tullaan ottamaan huomioon 5,6 miljoonan euron lisäys työttömyysetuusmenoihin, joka jakautuu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokan momenteille seuraavasti:

- valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta mom. 33.20.50 lisäystä 5,0 miljoonaa euroa

- valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta mom. 33.20.52 lisäystä 0,6 miljoonaa euroa

Omavastuuajan vaikutukset etuusmenoon riippuvat siitä, kuinka monta henkilöä tulee lomautetuksi tai työttömäksi siten, että omavastuuaika pysyvän lainsäädännön perusteella tulisi asetettavaksi. Vaikutukset ovat myös riippuvaisia rajoitusten kestosta ja luonteesta.

Kesto, voimaantulo ja soveltaminen

Olosuhteiden epävarmuus puoltaa poikkeusten määräaikaista jatkamista esitetyllä tavalla verrattain lyhytkestoisina.

Laki on ehdotettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja muutoksia ehdotetaan sovellettavan takautuvasti 1.1.2022 alkaen. Takautuva soveltaminen aiheuttaa haasteita työttömyysturvan toimeenpanoon, jonka takia lain mahdollisimman nopea voimaantulo on tärkeää.

Laki on ehdotettu olemaan voimassa 28.2.2022 asti. Esitettyjen muutosten kesto ja soveltamisaika vastaavat yrittäjien työmarkkinatukioikeutta koskevan poikkeuksen kestoa.